

ΑΠΟ ΤΗ ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Σοφοκλή «Αντιγόνη»

ΟΙ ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΕΣ «Σχέσεις του κυρίου Πίτερς», το τελευταίο έργο του Άρθρου Μίλερ, με τον Λευτέρη Βογιατζή στον ομώνυμο ρόλο, ήταν η πρώτη (και η μόνη) σκηνοθετική δουλειά της Νικαίτης Κουντούρη, που έτυχε να δω. Περίμενα πολύ την «Αντιγόνη», επειδή παραστάσεις έργων από τόσο διαφορετικά ράφια της παγκόσμιας θεατρικής βιβλιοθήκης θα επέτρεπαν να διαγραφεί μια σκηνοθετική μανιέρα. Δεν πιστεύω ν' ακουστεί παρατραβηγμένο αν πω ότι οι δύο παραστάσεις, διαμετρικά αντίθετες, σύμφωνα με πολλές παραμέτρους, στην ουσία έμοιαζαν. Και αυτή η ουσία είναι η μέθοδος με την οποία η σκηνοθέτιδα προσεγγίζει το κείμενο ως αναμφισβήτητη εντολή που προστάζει η κάθε λέξη να μετατρέπεται σε στοιχείο σκηνικής πραγματικότητας. Ολόκληρος ο λόγος ενσαρκώνεται σε κάθε πτυχή της παράστασης, μεταμορφώνεται σε εικαστική όψη, υλοποιείται στη μουσική, πλάθει χαρακτηρισμούς, διαγράφει υποκριτικές πορείες, δικαιολογεί σκηνοθετικά ευρήματα. Μια τέτοια προσέγγιση στο κείμενο σημαίνει ταυτόχρονα κάποιες απαγορεύσεις που βάζει η σκηνοθέτιδα στον εαυτό της. Πρώτα, δεν εισάγει στην παράσταση εξωγενή στοιχεία που δεν έχουν ρίζες στο λόγο του συγγραφέα. Επίσης, απαγορεύεται η επιλεκτική σκηνοθεσία; δηλαδή η αξιοποίηση μόνο εκείνων των σημείων του κειμένου, που παραδοσιακά θεωρούνται νοηματικό κέντρο του έργου, με κίνδυνο το υπόλοιπο του λόγου να τρέχει και να χάνεται απαραίτητο, ατόνιστο, ανερμήνευτο μέσα στην παράσταση.

Όταν με τέτοιες σκηνοθετικές προθέσεις ανεβάζεται έργο αρχαίου δράματος το *sine qua non* είναι η μετάφραση, που πρέπει να διακρίνεται από φιλόλογική ευσυνειδησία, γλωσσική ακρίβεια και νοηματική διαφάνεια. Αυτά, αναμφίβολα, χαρακτηρίζουν τη μετάφραση της «Αντιγόνης» από τον Νίκο Παναγιωτόπουλο. Ολόκληρο το κείμενο του Σοφοκλή ζωντάνεψε κάτω από το άπλετο φως της μετάφρασης, χωρίς να υπάρχουν δυσνόητες γωνιές ή ποιητική άδεια απομάκρυνση από το πρωτότυπο. Χάριν σ' αυτό, η Κουντούρη μπόρεσε ν' αφοσιωθεί στο δύσκολο, αλλά ευγενικό ακορό, να κάνει την παράστασή της αγωγή της λογικής και της ηθικής του σοφοκλείου λόγου.

Θυσιάζει, όμως εξ ολοκλήρου το λυρικό στοιχείο. Τα χορικά διασπώνται σε ατομικές «ατάκες - απόψεις» κάτι που προσδίδει ατομικότητα στα μέλη. Οι ποιοτικές επιλογές ηθοποιών για το χορό τον κάνουν ικανό να κρατήσει διάλογο επιπέδου με τους πρωταγωνιστές και τραβούν την προσοχή των θεατών στο νόημα των στασίμων. Διανοούμενα

πρόσωπα, πείρα, πικρία, φρόνηση, σωτικότητα. Ο χορός έπαιζε σημαντικό ρόλο στην παράσταση. Τα κοστούμια του Γιώργου Πάτσα υπογράμμιζαν τα πιο πάνω χαρακτηριστικά του χορού και οι καρέκλες ενίσχυαν την ατμόσφαιρα συμβουλίου όπου ανταλλάζονται απόψεις, ταυτόχρονα αντικαθιστώντας οποιαδήποτε μορφή συντονισμένης όρχησης, εντελώς αταίριαστης μ' αυτό το χορό.

Οι ηθοποιοί της παράστασης έφτιαχναν τους ήρωές τους από το λόγο, και όχι από παραδοσιακή και γενικευμένη αντίληψη για το πώς «πρέπει να είναι» η Αντιγόνη ή ο Κρέων. Η Λυδία Κονιόρδου και ο Σοφοκλής Πέππας κατάφεραν να εκφράσουν άποψη, να πάρουν θέση απέναντι στους ρόλους τους μέσω της απόλυτης αφομοίωσης του λόγου και της υποκριτικής εξάντλησής του. Και οι δύο δημιουργούν πρόσωπα ολοκληρωμένα σε κάθε πτυχή της σκηνικής τους ύπαρξης, χωρίς να βυθίζονται σε περιττή χαρακτηρολογία και χωρίς να χάνουν την ουσία της σύγκρουσης μεταξύ του αντιφρονούντα, που οδηγείται από τη συνειδησή του και από αναπτυγμένη αίσθηση αξιοπρέπειας και από την άλλη εξουσιαστή, που πιεσθέντας στο απόλυτο δίκαιό του δεν νιώθει την ανάγκη να στηρίζεται στην ηθική.

Από τις υποκριτικές δουλειές ξεχώριζαν κατά τη γνώμη μου, ο φύλακας του Κώστα Τριανταφυλλόπουλου και ο Τειρεσίας του Κοσμά Φοντούκη, παρ' όλο που όλος ο θίασος παρουσιαζόταν υφολογικά συντονισμένος και αφοσιωμένος στον κοινό στόχο.

Ιδιαίτερης μνείας η εξαιρετική μουσική του Παναγιώτη Φαραζή. Διακριτική, χωρίς να επισκιάζει το λόγο, απεναντίας διάβαζε και σχολίαζε το κείμενο, άπλωνε το βαρύ προαίσθημα στην ατμόσφαιρα, ανέβαζε την ένταση, ανέπτυσε τη γραμμή της μοίρας.

Αν προσπαθούσα να συνοψίσω τις εντυπώσεις μου δεν θα τις εξέφραζαν επιφωνήματα θερμού θαυμασμού, αλλά ειλικρινής και βαθύς σεβασμός. ●

Σοφοκλή «Αντιγόνη» από το Εθνικό Θέατρο της Ελλάδας

Μετάφραση: Νίκος Παναγιωτόπουλος

Σκηνοθεσία: Νικαίτη Κουντούρη

Σκηνικά - κοστούμια: Γιώργος Πάτσας

Μουσική: Παναγιώτης Φαραζής

Χορογραφίες: Βάσω Μπαρμπούση

Παίζουν: Λυδία Κονιόρδου, Μαίρη Κατσιαδάκη, Σοφοκλής Πέππας, Κώστας Τριανταφυλλόπουλος, Νίκος Αρβανίτης, Κοσμάς Φοντούκης, Θέμις Πάνου, Μιράντα Ζαφειροπούλου, Θόδωρος, Κατσαφάδος κ.ά.